

NORGES HØYESTERETT

Den 8. juni 2010 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2010-00969-A, (sak nr. 2009/1985), sivil sak, anke over kjennelse,

A

B

(advokat John Christian Elden)

mot

C

(advokat Bent Endresen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Webster**: Saken gjelder begjæring om gjenåpning av en lagmannsrettsdom fra 1998. Spørsmålet for Høyesterett er om de prosessuelle vilkårene for å realitetsbehandle begjæringen er til stede.
- (2) Ved Karmsund herredsretts dom i straffesak 27. november 1997 ble C dømt til fengsel i 14 år, blant annet for forsettlig drap på sin kusine D. Han ble også dømt til å betale oppreisning til avdødes foreldre, A og B, med 100 000 kroner.
- (3) Etter anke fra C ble han ved Gulating lagmannsretts dom 18. juni 1998 frifunnet for straff i henhold til lagrettens avgjørelse av skyldspørsmålet, mens lagmannsretten ved de tre fagdommerne stadfestet herredsrettens avgjørelse av oppreisningskravet.
- (4) C anket lagmannsrettens avgjørelsen om oppreisningserstatning til Høyesterett. Ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse 1. februar 1999 ble anken over

bevisbedømmelsen nektet fremmet etter tvistemålsloven 1915 § 373 tredje ledd nr. 2, mens anken over saksbehandlingen og rettsanvendelsen ble henvist til behandling i Høyesterett.

- (5) Ved Høyesteretts dom i Rt. 1999 side 1363 ble lagmannsrettens dom stadfestet så langt den var påanket og anken henvist til behandling i Høyesterett.
- (6) C klagde staten inn for Den europeiske menneskerettsdomstol (EMD), som i dom 11. februar 2003 kom til at det forelå krenkelse av Den europeiske menneskerettskonvensjon (EMK) artikkel 6 nr. 2. Krenkelsen besto i at lagmannsretten hadde uttrykt seg på en måte som kunne forstås slik at det ble skapt tvil om riktigheten av frifinnelsen i straffesaken. For denne krenkelsen ble C av EMD tilkjent en oppreisningserstatning på EUR 20 000 pluss et beløp til dekning av omkostninger. Høyesterett har for øvrig i en senere avgjørelse (Rt. 2005 side 334, avsnitt 59) uttrykkelig gitt uttrykk for at man distanserer seg fra lagmannsrettens uttrykksmåte.
- (7) Den 30. juli 2001 fremsatte C begjæring om gjenopptakelse av lagmannsrettens dom, jf. tvistemålsloven 1915 § 407. Ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs kjennelse i Rt. 2005 side 334 ble det endelig avgjort at begjæringen om gjenopptakelse på grunnlag av tvistemålsloven 1915 § 407 nr. 6 og 7 ikke førte frem.
- (8) C fremsatte 18. juni 2008 ny begjæring til Agder lagmannsrett, jf. tvisteloven § 31-1 tredje ledd, om gjenåpning av avgjørelsen om oppreisning i Gulating lagmannsretts dom av 18. juni 1998. Begjæringen ble inngitt på siste dag av 10-årsfristen etter tvisteloven § 31-6 annet ledd, i den grad denne fristen får anvendelse.
- (9) Begjæringen om gjenåpning var opprinnelig rettet mot A og B. I prosesskrift av 1. november 2008 gjorde imidlertid C gjeldende at staten måtte anses å være rett saksøkt. Staten anførte i tilsvaret at staten ikke var rett saksøkt, og at begjæringen måtte avvises.
- (10) C aksepterte i prosesskrift 13. februar 2009 at staten ikke var rett motpart, og sa seg enig i at begjæringen måtte avvises mot staten. Han rettet derfor begjæringen tilbake til å gjelde A og B som saksøkte.
- (11) Agder lagmannsrett avsa 10. mars 2009 kjennelse hvor begjæringen om gjenåpning ble avvist i relasjon til staten.
- (12) Lagmannsretten lot deretter begjæringen forkynne for A og B. I brev til partene 18. mars 2009 ga lagmannsretten uttrykk for at saken reiser flere prosessuelle spørsmål, blant annet om fristen for å begjære gjenåpning var oversittet, om rettskraftsvirkningen av den tidligere avgjørelse av begjæring om gjenopptakelse i Rt. 2005 side 334, og om C har aktuell rettslig interesse i å begjære gjenåpning etter at det ved statens betaling av voldsoffererstatning, og vedtak om ikke å søke regress hos ham, er på det rene at han ikke har noen betalingsplikt etter Gulating lagmannsretts dom.
- (13) Ved Agder lagmannsretts kjennelse 14. mai 2009 ble begjæringen avvist. Lagmannsretten kom til at det ikke er adgang til gjenåpning der lengstefristen på fem år for gjenopptakelse i tvistemålsloven 1915 § 408 annet ledd var utløpt før tvisteloven trådte i kraft. Fristen på 10 år for å begjære gjenåpning i tvisteloven § 31-6 annet ledd, kom etter lagmannsrettens syn ikke til anvendelse.

(14) C anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Ved Høyesteretts ankeutvalgs kjennelse 28. august 2009 (Rt. 2009 side 1017) ble lagmannsrettens kjennelse opphevet. Etter utvalgets oppfatning kunne ikke begjæringen avvises på det grunnlag at fristen i tvisteloven § 31-6 annet ledd ikke får anvendelse. Selv om utvalget hadde full kompetanse i saken, var det etter utvalgets syn mest hensiktsmessig at lagmannsretten som første instans tok stilling til de alternative grunnlag for avvisning. Lagmannsrettens kjennelse ble derfor opphevet.

(15) Agder lagmannsrett avsa 10. november 2009 kjennelse med slik slutning:

”C har rettslig interesse i å få prøvet begjæringen om gjenåpning.”

(16) A og B har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Anken gjelder rettsanvendelsen.

(17) I beslutning 29. januar 2010 bestemte Høyesteretts ankeutvalg at ankesaken skulle avgjøres av Høyesterett i avdeling. Det ble presisert at temaet for ankesaken skulle være:

”om de prosessuelle vilkårene for gjenåpning er oppfylt, herunder spørsmålet om rettslig interesse, om den eventuelle rettskraftsvirkningen av Rt. 2005 side 334, samt om fristen på 10 år for gjenåpning i tvisteloven § 31-6 annet ledd også gjelder i tilfeller hvor den tidligere lengstefristen på 5 år i tvistemålsloven 1915 § 408 annet ledd var løpt ut på tidspunktet for tvistelovens ikrafttredelse, med andre ord det spørsmål Høyesteretts ankeutvalg tok stilling til i Rt. 2009 side 1017.”

(18) Ankende parter – A og B – har i korte trekk anført:

(19) Begjæringen må avvises. Det foreligger ikke et rettslig krav til pådømmelse, og C har ikke rettslig interesse i gjenåpningsbegjæringen. Betalingsplikten som følger av dommen som begjæres gjenåpnet, er bortfalt idet kravet er oppgjort ved statens voldsoffererstatning, og det er avgjort at voldsoffererstatningen ikke skal søke regress hos C. Et endret domsresultat ved gjenåpning vil følgelig ikke bety noen rettslig realitet for C, det finnes ikke noe krav han eventuelt kan frifinnes for. C har under enhver omstendighet ikke noe ”reelt behov” for å få oppreisningsspørsmålet avgjort i relasjon til A og B, jf. tvisteloven § 1-3. Cs ønske om å få opphevet en stigmatiserende dom er ikke tilstrekkelig til å gi rettslig interesse.

(20) Begjæringen må også avvises fordi den er fremsatt for sent. Grunnloven § 97, hensynet til innrettelse, og at beviser svekkes med tiden tilsier at den nye tiårsfristen ikke anvendes for saker der femårsfristen som fulgte av tvistemålsloven 1915 § 408 annet ledd var utløpt da tvisteloven trådte i kraft. Rt. 1953 side 318, må ses som en spesialregel for farskapssaker, hvor helt spesielle hensyn gjør seg gjeldende.

(21) Det er tvilsomt om det er formelle rettskraftsvirkninger av Rt. 2005 side 334, men det er en rekke andre regler som har tilsvarende virkning og som leder til at påberopte, men forkastede anførsler ikke kan danne grunnlag for en ny begjæring om gjenåpning.

(22) A og B har lagt ned slik påstand:

”1. Begjæringen om gjenåpning avvises.

2. Det offentlige tilkjennes sakens omkostninger.”

- (23) Ankemotparten – C – har i korte trekk anført:
- (24) C har rettslig interesse i gjenåpningsbegjæringen. Den dommen som begjæres gjenåpnet, har vært en betydelig belastning for ham, og er det fortsatt. C har et rettskrav på å kunne få renvaske seg for det som er anført i en stigmatiserende dom av pønal karakter. Han har behov for å avklare sin rettsstilling. Endring av dommen kan også åpne for erstatning til ham selv og hans familie. Det er reist søksmål mot staten med et slikt erstatningskrav, og saken er i samråd med regjeringsadvokaten stanset i påvente av avgjørelsen i Agder lagmannsrett.
- (25) C har også krav på en effektiv nasjonal prøving av sin sak, jf. EMK artikkel 13 og SP artikkel 2 (3), da han ikke tidligere har fått en rettferdig rettergang, jf. EMK artikkel 6 nr. 1.
- (26) Tiårsfristen i tvisteloven § 31-6 annet ledd kommer til anvendelse. Dette er rettskraftig avgjort av Høyesteretts ankeutvalg i Rt. 2009 side 1017 og kan ikke overprøves av Høyesterett nå. Uansett vises det til resonnementet i avgjørelsen og den prejudikatsvirkning avgjørelsen har.
- (27) Avgjørelsen i Rt. 2005 side 334 har ikke rettskraftsvirkinger som tilsier avvisning av den foreliggende begjæringen om gjenopptakelse.
- (28) C har lagt ned slik påstand:

”1. Anken forkastes.

2. Det offentlige tilkjennes sakens omkostninger.”

- (29) *Jeg er kommet til at anken fører frem fordi tiårsfristen i tvisteloven § 31-6 annet ledd ikke kommer til anvendelse.*
- (30) Innledningsvis vil jeg bemerke at Høyesterett har full kompetanse i saken, slik det også er lagt til grunn i Rt. 2009 side 1017 avsnitt 24. Jeg nevner også at Høyesterett av eget initiativ må ta stilling til om begjæringen om gjenåpning er fremsatt innenfor de lovbestemte frister.
- (31) Ankemotparten har anført at spørsmålet om tiårsfristen kommer til anvendelse ble rettskraftig avgjort ved ankeutvalgets avgjørelse i Rt. 2009 side 1017, og at dette er bindende for Høyesterett. Dette er jeg ikke enig i, jf. prinsippet i tvisteloven § 19-10 annet ledd:

”En kjennelse avsagt av ankeinstans i spørsmål som gjelder saksbehandlingen ved underordnet domstol, er ikke bindende ved senere avgjørelser om samme spørsmål i ankeinstansen.”

- (32) Den avgjørelsen som begjæres gjenopptatt, hvor C ble dømt til å betale oppreisning til de etterlatte, er avsagt av Gulating lagmannsrett 18. juni 1998. Dommen ble anket til Høyesterett, men ble nektet fremmet for så vidt gjelder anken over bevisbedømmelsen. Det er i første rekke nye bevis som er anført som grunnlag for gjenåpningen og ettersom

det var lagmannsretten som tok endelig stilling til bevisene, er det korrekt når det er lagmannsrettens avgjørelse begjæringen om gjenåpning retter seg mot. Slik ble tvistemålsloven 1915 § 409 første ledd tredje punktum forstått i praksis, se Schei, Tvistemålsloven med kommentarer, annen utgave, side 1107. Dette fremgår nå direkte av tvisteloven § 31-2 annet ledd annet punktum.

- (33) I tvistemålsloven 1915 var det i § 408 annet ledd oppstilt en absolutt femårsfrist for å begjære gjenopptakelse:

”Når fem år er gått efter at dom i en sak er avsagt, kan begjæring om gjenoptagelse ikke lenger fremsettes. For gjenopptakelse etter § 406 er fristen ti år. Mot forsømmelse av denne frist gis ikke opreisning. Disse bestemmelser gjelder dog ikke i saker om fastsettelse av farskap eller andre saker om nedstamning.”

- (34) I forhold til denne bestemmelsen løp fristen for begjæring om gjenåpning av Gulating lagmannsretts dom av 18. juni 1998 ut 18. juni 2003.

- (35) I tvisteloven § 31-6 annet ledd er den absolutte fristen forlenget til ti år. Hvis denne hadde kommet til anvendelse på saken, ville fristen blitt forlenget til 18. juni 2008, og begjæringen ville som nevnt vært fremsatt på fristens siste dag.

- (36) Det er overgangsbestemmelsene til tvisteloven som fastsetter hvilket regelsett som kommer til anvendelse. Tvisteloven § 37-2 gir hjemmel for å fastsette overgangsregler mellom tvistemålsloven 1915 og tvisteloven. Bestemmelsen, som er meget knapp, lyder:

”Kongen kan gi forskrift om overgangsregler.”

- (37) I Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 503 kommenteres rekkevidden av forskriftshjemmelen:

”Paragrafen gir en alminnelig hjemmel for Kongen til å fastsette overgangsregler. Dette vil være nødvendig for å bestemme i hvilken utstrekning den nye loven skal gjelde for saker som alt er reist eller avgjort, eller som vil bli reist umiddelbart etter at loven er trådt i kraft. Overgangsreglene bør fastsettes i samsvar med lovens formål, jf. §1-1, og det vil være naturlig å gi den nye loven anvendelse i så stor utstrekning som det er forenlig med denne formålsbestemmelsen.”

- (38) Med hjemmel i tvisteloven § 37-2 har kongen fastsatt forskrift 26. januar 2007 nr. 88 om ikraftsetting av lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven) og om overgangsregler til tvisteloven. Her er det i § 2 bokstav e gitt overgangsregler for gjenåpning:

”Tvisteloven gjelder for saker som:

(...)

e) blir begjært gjenåpnet etter 31. desember 2007”

- (39) Paragraf 2 bokstav a til d retter seg mot verserende saker, bare bokstav e retter seg mot rettskraftige avgjørelser. I Justisdepartementets generelle merknad til § 2 heter det:

”Når forliksklage, stevning, anke, begjæring om gjenåpning er sendt etter 31. desember 2007, vil tvisteloven gjelde selv om fristen for å reise sak eller bruke rettsmiddel løp ut før lovens ikraftsetting.”

- (40) Isolert sett taler ordlyden i forskriften og uttalelsen i merknaden for at tiårsfristen i § 31-6 annet ledd skal anvendes i vår sak. Imidlertid har en slik forståelse av ordlyden en side mot Grunnlovens § 97 som Agder lagmannsrett pekte på i sin avgjørelse 14. mai 2009:

”Gjenåpning eller gjenopptakelse er et ekstraordinært rettsmiddel som begrenser dommens rettskraft, og dermed dens egenskap av å være en endelig og bindende normering av det rettsforholdet som var tema for avgjørelsen. Når lengstefristen for gjenåpning er ute, vil partene kunne slå seg til ro med at en rettslig posisjon som er oppnådd ved dommen, ikke lenger kan rrokkes ved. Det er et visst slektskap mellom regler om gjenåpning som en form for prosessuell revisjon på den ene siden, og materielle regler om foreldelse av fordringer og om revisjon av avtaleforpliktelser på den annen. En fordring som er bortfalt som foreldet, vil ikke kunne vekkes til live igjen ved å gi nye foreldelsesregler tilbakevirkende kraft. Dette vil være i strid med tilbakevirkningsforbudet i grunnloven § 97. Hensynet til å beskytte den berettigede forventning partene i en sak har til at en dom er endelig, tilsier at det heller ikke bør være adgang til å gi nye regler om gjenåpning anvendelse med virkning for en sak hvor fristen var utløpt etter de regler som gjaldt. Dette bør iallfall være løsningen i en sak som gjelder private formuerettigheter, som her.”

- (41) Ut fra de hensyn som her fremheves, og som jeg er enig i, er det meget tvilsomt om det ville være i samsvar med Grunnloven § 97 dersom tvisteloven § 31-6 skulle anvendes i et tilfelle som i vår sak. Noe bestemt standpunkt til grunnlovsspørsmålet behøver jeg imidlertid ikke ta.
- (42) Avgjørende for meg er at jeg kan ikke finne holdepunkter for at lov- eller forskriftsgiver tok sikte på å utfordre skrankene for tilbakevirkning i forbindelse med overgangsreglene. Riktignok nevner Ot.prp. nr. 51 (2004–2005) side 503, som er sitert tidligere, ”saker som alt er (...) *avgjort*”, men dette kan forstås som en henvisning enten til avgjorte, ikke rettskraftige saker – eller til saker som er rettskraftig avgjort. Det er imidlertid enda et skritt å la de nye reglene få virkning på avgjørelser hvor den absolutte fristen for gjenopptakelse er utløpt etter de gamle reglene. Det er grunn til å være tilbakeholden med å tillegge uttalelsen slik betydning, uten at hensynene som ligger bak Grunnloven § 97 er berørt.
- (43) Forarbeidene berører heller ikke det vern av rettslige posisjoner – herunder posisjoner som er slått fast ved rettskraftig dom – som kan utledes av EMK artikkel 6, om krav til rettferdig rettergang, og protokoll 1 artikkel 1, om vern av eiendom. Tausheten i forhold til EMK tyder også på at det ikke var lov- og forskriftsgivernes mening at tvistelovens nye – og vesentlig utvidede – frister skulle få anvendelse der fristene etter tvistemålsloven allerede var utløpt ved lovens ikrafttredelse.
- (44) I statsrådsforedraget for vedtakelsen av forskriften fremgår:
- ”I høringsbrevet stilte departementet spørsmål ved om det er behov for overgangsregler. Departementet viste til at ved å la tvisteloven straks gjelde for alle saker, også de *verserende*, vil det være lettere å få markert det kulturskifte loven tar sikte på.”** (uthevet her)
- (45) Også for øvrig viser statsrådsforedraget at det i første rekke er de verserende sakene som har hatt fokus ved drøftelsen av overgangsreglene. Problemstillingen med tilbakevirkning for endelig avsluttede saker er ikke berørt.

- (46) I høringsbrevet kommenterer departementet det at forslaget om at tvistelovens regler for oppfriskning ble gitt anvendelse for andre lover kunne føre til at frister ble kortet ned:

”I høringsbrevet er det foreslått endringer i lover som regulerer adgangen til å foreta en prosesshandling selv om fristen er oversittet, jf. punkt 3.10. Et eksempel er forslaget til endring i lov 21. november 1952 nr. 2 om betaling og innkreving av skatt § 48 nr. 5 siste punktum, der henvisningen til domstollovens regler om oppreisning erstattes med en henvisning til de nye oppfriskningsreglene i tvisteloven. Disse lovendringene reiser særskilte spørsmål. Legges overgangsprinsippet i utkast til forskrift § 2 til grunn, vil tvisteloven gjelde om prosesshandlingen og begjæring om oppfriskning settes fram etter lovens ikrafttreden. I så fall skal tvistelovens oppfriskningsregler gjelde. Det kan føre til at fristen for å kreve oppfriskning er utløpt ved tvistelovens ikrafttreden, mens det på samme tid ville ha vært adgang til å kreve oppreisning om de nåværende regler i domstolloven i stedet skulle ha vært anvendt. Men etter departementets syn er det naturlig å benytte samme overgangsprinsipp som for øvrige lovendringer i anledning tvistelovreformen. Det forutsettes at overgangsreglene er fastsatt og kjent i god tid før tvisteloven trer i kraft.”

- (47) Det erkjennes altså at det kan være problematisk å korte ned på frister som alt løper, men dette forutsettes ivarettatt ved informasjon. Det problematiske i vår sak kan ikke avhjelpes på en tilsvarende måte, og man må være tilbakeholden med å slutte at departementet hadde valgt ”samme overgangsprinsipp som for øvrige overgangsregler” også i forhold til vår problemstilling.

- (48) Når fristen for å begjære gjenåpning forlenges, innebærer det samtidig en innskrenkning av avgjørelsers rettskraftsvirkninger. I NOU 2001: 32, Rett på sak, side 418, påpekes at det å endre rettskraftsregler kan medføre inngrep i bestående posisjoner og derfor kan innebære et tilbakevirkningsproblem:

”Hensynet til kontinuitet, sammenheng i tid, har større vekt for rettskraftreglene enn for de fleste øvrige deler av sivilprosessen fordi reglene virker fremover i tid uten noen bestemt begrensning. Endrete rettskraftregler påvirker den bindende kraft for rettsavgjørelser og dermed etablerte posisjoner på en måte som kan gi opphav til tilbakevirkningsproblemer. Det er riktignok hevdet i teorien at forbudet mot tilbakevirkende lover i Grunnloven § 97 ikke er til hinder for å gi nye regler som begrenser eller opphever rettskraftvirkningene av tidligere avgjørelser (Skoghøy side 47). Standpunktet er begrunnet ved henvisning til en avgjørelse fra kjæremålsutvalget i Rt. 1953 side 318. Avgjørelsen gjaldt oppheving av fristen for gjenopptakelse av farskapssaker, og det er usikkert hvilke generelle slutninger kjennelsen gir grunnlag for.”

- (49) Med dette signalet som bakgrunn for det videre lov- og forskriftsarbeidet, bestyrkes forventningen om at et inngrep i bestående rettsposisjoner, av den karakter det her er snakk om, ville vært kommentert og problematisert fra lovgivernes side hvis det var tilsiktet.
- (50) Tilsvarende betraktninger er lagt til grunn i høyesterettsrettspraksis flere ganger. I Rt. 1992 side 1511 var spørsmålet om myndighetene kunne nekte å gi konsesjon til fiskeoppdrettsanlegg som allerede var etablert da konsesjonskravet ble innført. På side 1522 følgende heter det:

”Men etter min mening er tausheten i lovforarbeidene om en tilbakevirkning som nevnt, ikke bare en bekreftelse på at grunnlovsspørsmålet ikke har vært overveiet. Den er et uttrykk for at det ikke kan ha vært lovgivers mening at konsesjon skal kunne nektes

overfor registrerte og igangværende anlegg, ut fra hensynet til å utelukke en gruppe næringsutøvere.”

- (51) Tilsvarende er lagt til grunn i Rt. 1991 side 1439. Her var spørsmålet om dagjeldende aksjelov (1976) § 4-2, som forbød at fortrinnsrett ble tillagt andre enn aksjonærer, skulle få betydning for fortrinnsretter som var etablert før loven trådte i kraft. På side 1447 heter det:

”Generelt sett vil det åpenbart aktualisere spørsmål i forhold til Grunnloven § 97 å la loven få virkning overfor kontraktsbaserte fortrinnsretter slik at verdien av rettighetene overføres til aksjonærene. Spørsmålet er overhodet ikke berørt i forarbeidene. Dette er et vesentlig argument mot å gi loven en slik virkning.”

- (52) At man kunne forventet at tilbakevirkningsspørsmålet ble problematisert støttes også av at det, i forbindelse med at tiårsfristen for gjenopptakelse etter § 406 ble innført i tvistemålsloven § 408 i 1986, ble tatt eksplisitt stilling til om den nye fristen skulle løpe også for tilfeller der den opprinnelige fristen var utløpt på ikrafttredelsestidspunktet for den nye regelen. Da valgte departementet å ikke sette tilbakevirkningsspørsmålet på spissen, jf. Ot.prp. nr. 47 (1985–1986) side 120:

”Etter departementets mening bør forlengelsen av fristen for gjenopptakelse etter tvistemålsloven § 406 jf § 408 ikke komme til anvendelse i tilfeller hvor den någjeldende frist er løpt ut på ikrafttredelsestidspunktet, selv om den motsatte løsning trolig ikke ville være i strid med Grunnloven § 97, jf Rt. 1953 side 318. ”

- (53) Jeg vil også nevne at selv om bakgrunnen for oppreisningskravet i dette tilfellet er en straffesak, så gjelder begjæringen om gjenåpning et formuerettslig krav og må løses ut fra det. De hensyn som begrunner at det ikke er oppstilt tidsfrister for gjenopptakelse i straffeprosessloven, har ikke samme tyngde i en sivil sak. I tillegg vil hensynet til motpartens forventninger om å få beholde en etablert rettsposisjon ha betydelig vekt.

- (54) Som nevnt har Høyesteretts ankeutvalg tidligere kommet til et annet resultat i dette spørsmålet, jf. Rt. 2009 side 1017. I kjennelsen legges det, i forhold til tilbakevirkningsspørsmålet, avgjørende vekt på Rt. 1953 side 318. Denne avgjørelsen har etter mitt syn begrenset overføringsverdi da den retter seg mot de særlige hensyn som gjør seg gjeldende i farskapssaker, se blant annet side 319 følgende:

”Loven hadde i § 16 regler om gjenopptagelse, som i alminnelighet begrenset gjenopptagelsesadgangen til 5 år, på samme måte som den senere generelle bestemmelse i tvistemålslovens § 408 (se Innst. O. XIII for 1914 23, Tillegg til Innst. O. XIII 1-2, Ot.forh. 1915 82-92 og 138-148). Når loven av 21. juni 1935 likevel åpnet adgang til gjenopptagelse uten tidsfrist i farskapssaker med den begrunnelse at regelen om 5-årsfrist ’ikke passer’ i saker om fastsettelse av farskap (se Ot. prp. nr. 23/1935 18), må det være fordi lovgiverne har funnet at de interesser som knytter seg til å få det virkelige farskapsforhold fastslått, veier tyngre enn betenkelighetene ved den oppripping i fastnede forhold som kan bli resultatet av gjenopptagelsen. Ut fra denne lovgivningspolitiske vurdering synes det å være liten reell grunn til å stille dommer avsagt før loven i en særstilling, eller til å gjøre forskjell etter som den tidligere 5-årsfrist var utløpt før loven eller ikke. Den oppripping av eldre forhold som gjenopptagelsen av en gammel sak fører til, vil i alt vesentlig føles på samme måte enten dommen var avsagt og 5-årsfristen utløpt før den nye lov eller ikke.”

- (55) Avgjørelsen gir dermed begrenset veiledning for vår sak, og kan uansett ikke veie opp for det forhold at det ikke er mulig å slutte ut av forarbeidende til loven og forskriften at lovgiver har ment å gripe inn i etablerte rettigheter av den karakter vi her står overfor.
- (56) Min konklusjon blir dermed at tiårsfristen i tvisteloven § 31-6 annet ledd ikke kommer til anvendelse. Fristen for å begjære gjenopptakelse av Gulating lagmannsretts dom av 18. juni 1998 utløp i 2003, og begjæringen om gjenåpning som ble fremsatt av C 18. juni 2008 må dermed avvises.
- (57) Med denne konklusjonen for så vidt gjelder fristen, er det ikke nødvendig for meg å gå inn på de øvrige vilkårene for fremme av begjæringen.
- (58) Begge parter har hatt fri saksførsel både for lagmannsretten og Høyesterett, og har nedlagt påstand om at det offentlige skal tilkjennes sakskostnader. A og B har vunnet saken og har etter tvisteloven § 20-2 første ledd krav på erstatning for sine sakskostnader. Jeg finner imidlertid at unntaket i tredje ledd bokstav a kommer til anvendelse, da det var god grunn til å få saken prøvd fordi den var tvilsom.
- (59) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

1. Begjæringen om gjenåpning av Gulating lagmannsretts dom 18. juni 1998 avvises.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

- (60) Dommer **Bårdsen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (61) Dommer **Bruzelius:** Likeså.
- (62) Dommer **Støle:** Likeså.
- (63) Justitiarius **Schei:** Likeså.
- (64) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

1. Begjæringen om gjenåpning av Gulating lagmannsretts dom 18. juni 1998 avvises.
2. Sakskostnader tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekreftes: